

NL

BEREDIEN TETELEPTA nd.nl/nederland BEELD JEROEN JUMELET

Strijden voor vrije Molukken, maar teruggaan hoeft niet meer

Een vrij Maluku, waar Molukkers zelf de baas zijn, hun eigen bodemschatten kunnen gebruiken en mogen zeggen wat ze willen: het is een vervolgen ideaal voor de een, een springlevende wens voor de ander. Vandaag vieren Molukkers in de Rai Amsterdam het uitroepen van de Republiek Maluku Selatan (RMS) op 25 april 1950.

► AMSTERDAM

'Voor mij is het eigenlijk elke dag RMS-dag', zegt Regina Parinussa. Ze is op kantoor bij de president van de regering in ballingschap: John Wattilete. Ze spreekt hem aan als 'Kepala Negara'. Hoofd van de Staat, betekent het. Samen zetten ze de laatste puntjes op de i voor de aanstaande viering. Het afgelopen jaar werd de 32-jarige Middelburgse toegevoegd aan de RMS-regering, om de jeugd te mobiliseren voor de strijd.

Na 72 jaar is het ideaal van een vrije Molukse staat niet meer bij alle Molukkers actueel. Voor een deel van de 70.000 Molukkers in Nederland is de jaarlijkse samenkomst op 25 april niet meer dan een gezellig weerzien. Een traditie die hen verbindt. Maar voor Parinussa is de RMS veel meer dan symboliek. 'Ik kom uit een Molukse wijk in Middelburg waar het aloude ideaal nog leeft.' Zelf woonde ze tijdens haar studie twee jaar op de Molukken. Op de basisschool waar ze werkte, werd iedere dag de Indonesische vlag gehezen. Parinussa weigerde mee te doen aan de vlaggenceremonie. 'Voor mij was het echt een teken van de Indonesische onderdrukking op de Molukken.'

niet meer terug

Strijdlust, hernieuwde energie om het politieke gevecht aan te gaan: president John Wattilete prijst zich gelukkig met het nieuwste lid van zijn regering. Want na 72 jaar zou zomaar de vraag kunnen opkomen: wat wil de RMS in Nederland nog? 'Wij begonnen in de jaren vijftig met een heel andere insteek, dat klopt' zegt Wattilete. 'De eerste en tweede generatie wilden terug naar de Molukken. Daar stonden we voor, daarom wilden we ook een vrije repu-

bliek. Zodat we huiswaarts konden gaan.' (Zie het kader voor de historische context)

'Nu willen de meeste Molukkers niet meer terug. We zijn hier geaard, we willen in Nederland blijven. Onze strijd is daarom minder op ons zelf gericht, maar op de mensen daar. We willen hen ondersteunen, omdat Molukkers daar niet krijgen wat hun toekomst.'

Op de Molukken is het niet toegestaan de RMS-vlag te hijsen, of openlijk de wens van een vrije republiek uit te spreken. In de grondwet is vrijheid van meningsuiting en recht op vreedzame vergadering verankerd, maar volgens Amnesty International gebruiken de Indonesische autoriteiten een andere wet om vreedzame

'Dat wij het in Nederland wilden regelen is fout geweest.'

demonstranten vast te zetten. 'De meeste van deze mensen worden aangeklaagd op grond van een wetsartikel dat verraad en samenzwering verbiedt', zegt Karina Maharani van Amnesty International Indonesia. 'Wij hebben eerder opgeroepen tot herziening van deze artikelen omdat ze vaak te ruim worden geïnterpreteerd en worden gebruikt om vreedzame uitingen van politieke opvattingen strafbaar te stellen, met name in regio's met een geschiedenis van pro-onafhankelijkheidsbewegingen zoals Maluku en Papoea.' Volgens Maharani wordt dit wetsartikel de laatste jaren steeds vaker ingezet om vreedzame demonstranten op te pakken. Momenteel zitten elf Molukkers vast voor het bezitten of hijsen van een RMS-vlag.

grondstoffen

Wat Wattilete en Parinussa ook dwarszit, is dat de Molukken na Papoea de armste provincie van Indonesië is, terwijl de verzameling Molukse eilanden veel waardevolle grondstoffen bezit. 'De opbrengst daarvan gaat allemaal naar Jakarta',

Vertegenwoordiger van Molukse jongeren Regina Parinussa uit Middelburg en RMS-president John Wattilete uit Amsterdam.

zegt Wattilete. Daar, bijna 2400 kilometer verderop, zetelt de Indonesische regering. Wattilete schreef daarom een brief aan de EU-ambassadeurs die pleiten voor een CEPA-verdrag met Indonesië. De onderhandelingen over een vrijhandelsovereenkomst tussen de Europese Unie en Indonesië, ook wel CEPA genoemd, zijn in 2016 begon-

nen en lopen nog steeds. De laatste onderhandelingsronde vond plaats in november 2021. Als het verdrag er komt, is er vrije handel mogelijk tussen Indonesië en de EU. Wattilete ziet de bui al hangen. 'Grondstoffen die van de Molukken gehaald worden, worden dan verkocht aan de EU. De opbrengst gaat naar Jakarta. Op die manier

komt er nooit een einde aan de al honderden jaren durende uitbuiting van de Molukken.' Hij doelt op de VOC-tijd, met zware repressie op de Molukken. Het verkrijgen van nootmuskaat leidde des tijds tot massale slachtingen op de Banda-eilanden. Om het monopolie op de handel in nootmuskaat te krijgen, liet Nederland in 1621 bijna

14.000 Bandanezen vermoorden of verkopen voor de slavenhandel. Dat een land met zoveel waardevolle handelsverdrag, laat weten dat mensenrechten en wederzijdse voordelen centraal moeten staan als de overeenkomst er komt. 'De Europese Commissie heeft een team van onafhankelijke consultants opdracht gegeven de mogelijke economische,

profiteren, en wederom niet de Molukkers. Vincent Piket, de EU-ambassadeur die zich bezighoudt met het handelsverdrag, laat weten dat mensenrechten en wederzijdse voordelen centraal moeten staan als de overeenkomst er komt. 'De Europese Commissie heeft een team van onafhankelijke consultants opdracht gegeven de mogelijke economische,

MOLUKKERS IN NEDERLAND

In 1949 trok de Nederlandse staat zich terug uit Indonesië, waar het sinds 1861 de dienst had uitmaakt. Op dat moment was Indonesië een federale staat, bestaande uit verschillende provincies, die een grote mate van zelfbestuur hadden. President Soekarno van Indonesië schafte die structuur al snel af, en maakte er een eenheidsstaat van. Daarom besloten Zuid-Molukkers hun eigen onafhankelijkheid uit te roepen. Op 25 april 1950 ontstond zo de Republiek der Zuid-Molukken (RMS). Dit werd door Soekarno niet geaccepteerd.

De Indonesische regering zag Molukse KNIL-soldaten die jarenlang voor Nederland werkten, als een gevaar. Zij steunden immers de RMS, en waren ook nog eens militair geschoold. De positie van de KNIL'ers kwam zo zeer in gevaar, dat Nederland in 1951 besloot om de soldaten tijdelijk naar Nederland te halen. Zodra de Republiek Maluku Selatan werkelijkheid zou zijn, zou een veilige terugkeer voor de KNIL-soldaten mogelijk worden. Dat moment brak nooit aan. De 12.500 Molukse KNIL-militairen en hun gezinsleden bleven uiteindelijk – tegen hun wens – voorgoed in Nederland.

ecologische, sociale en mensenrechteneffecten te beoordelen die de CEPA zou kunnen hebben, zowel in de EU als in Indonesië.'

onrecht voelen

Of de Molukkers zich in Indonesië net zo druk maken als de Molukkers in Nederland, is niet altijd even duidelijk. Wie zich verzet, kan immers rekenen op een gevangenisstraf. Maar voelen zij dit onrecht, waarover Parinussa en Wattilete spreken? 'Er zijn daar zeker RMS-strijders',

zegt Parinussa. Ze spreekt hen online. De laatste jaren ontstaat er onder politici op Ambon meer weerstand. Over de opbrengsten van de visserij bijvoorbeeld, die niet naar de Molukken gaan maar naar Jakarta. 'Het RMS-gedachtegoed zou allang niet meer bestaan als Indonesië in de afgelopen 72 jaar had bewezen een goede regering voor Molukkers te zijn', zegt Wattilete. Maar wat hem betreft is inmiddels dubbel en dwars bewezen dat Molukkers slecht af zijn onder Indonesische leiding. Parinussa knikt. Ze zag het met eigen ogen. 'Het onderwijs is er heel slecht, er is nauwelijks infrastructuur, heel veel armoede en geen vrijheid van meningsuiting.'

Als Molukkers daar helemaal niet zitten te wachten op een vrije Molukse republiek, dan is dat wat Wattilete betreft ook goed. 'Maar ze mogen nu niets zeggen. Laat hen vrijuit vertellen of stemmen wat zij willen. Dat is belangrijk. Daaraan moet de Indonesische regering gehoor geven.'

Met een nieuw team van demonstranten en lobbyisten trekt de hernieuwde RMS-regering het komende jaar ten strijde. Brieven schrijven en aan de bel trekken bij politici, hier, in de EU, en in Indonesië. En de lokale jeugd activeren om daar aan mee te doen. Die kar trekt Regina. 'Waarbij we met name de blik op de Molukken willen richten. De lang hebben we gezegd dat wij het hier vanuit Nederland zouden regelen, maar de Molukkers daar moesten meedoen.'

angst overwinnen

Het overwinnen van angst is daarbij het grootste obstakel, zegt Wattilete. 'In Papoea zijn ze niet meer bang. Dat zie je, dat merk je, ze gaan met duizenden de straat op. Als je dat voor elkaar krijgt, dan verandert er iets. Vlak na de jaren vijftig vroegen Molukkers in Indonesië ons: wat kunnen wij doen vanuit hier? Nadat de toenmalige president van de RMS, Chris Soumokil, was gearresteerd en geëxecuteerd, is het gewapend verzet in de Molukken gestaakt. Wij hebben toen de verantwoordelijkheid op ons genomen om de strijd vanuit Nederland verder te voeren. Dat was fout. We hadden het verzet op de Molukken niet moeten temperen. En dat is waar wij ons nu op willen richten. Het activeren van de Molukse bevolking daar, om de strijd gezamenlijk aan te gaan. Net als Papoea. Dan krijgen we het voor elkaar.'

► De Indonesische ambassade in Nederland is om een reactie gevraagd, maar heeft niet gereageerd.